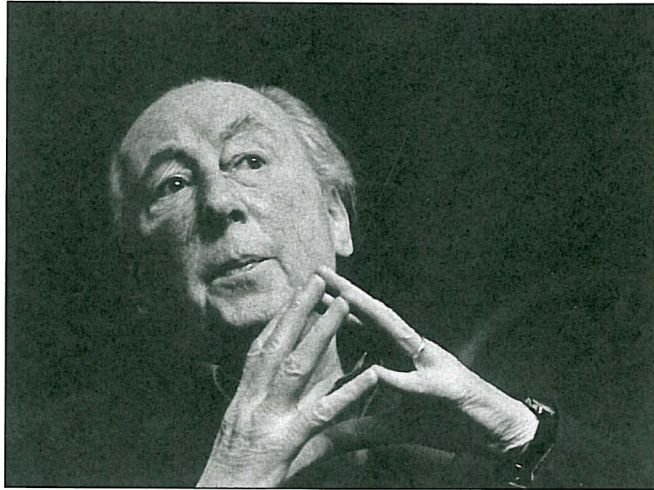

**Universitetsbibliotekets
utställningskatalog 52**

Utställningsansvarig: Björn Dal

Liten utställning om en modernist och idylliker

**Tonsättaren
Lars-Erik Larsson
100 år**

En utställning av prof. Greger Andersson

15 maj - 13 september 2008

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
Lunds universitet

Lars-Erik Larsson 100 år

Lars-Erik Larsson (1908-1986) föddes i Åkarp mellan Malmö och Lund. Han kom tidigt i kontakt med musiken. Fadern var förutom innehavare av en lanthandel utbildad kantor. I hemmet fanns musikinstrument. Redan i 10-12-årsåldern började Lars-Erik Larsson fästa kompositioner – egna och andras – på papper, eller som han själv senare uttryckte det: förstöra notpapper.

Efter avslutad skolgång vid Katedralskolan i Lund tog han organistexamen i Växjö. 1925 blev han antagen i kompositionsklassen vid Musikhögskolan i Stockholm, där han bl.a. studerade för den starkt konservative kompositionsprofessorn Ernst Ellberg.

Sigurd M. Rascher - den förste internationellt kände saxofonisten i konstmusikaliska sammanhang. Rascher var av tysk härkomst. Han lämnade Tyskland 1933 och blev lärare vid musikkonservatorierna i Köpenhamn och Malmö 1933-1936. Det var till honom som Lars-Erik Larsson skrev sin välbekanta saxofonkonsert. I slutet av 1930-talet flyttade Rascher för gott till USA.

Åren 1929-30 tillbringades utomlands (Wien och Leipzig) med studier bl.a. för Alban Berg. Denne hade dock inga ambitioner introducera den unge Larsson i den modernistiska och atonala musiksfären. Istället blev det mötet med Paul Hindemiths musik som ledde honom fram till ett radikalare tonspråk, en lärd kontrapunktisk expressionism som han odlade framförallt under 30-talet, och som han delvis återkom till i senare skeden av livet. Tidigt i detta decennium visade han också ett visst intresse för tolvtonsmusiken, och skrev några pianostycken i denna teknik.

Svea Welander, tonsättare hemmahörande i Åkarp, studerade komposition för Lars-Erik Larsson. Hon var organist i Burlövs församling 1927-1964, samt undervisade på Hvilans folkhögskola. Maken Waldemar Welander var också tonsättare med studier för Lars-Erik Larsson och också han var verksam som kyrkomusiker. Makarna Welander och Lars-Erik Larsson kan sägas ha utgjort den inre kärnan i det periodvis rika musiklivet i Åkarp.

1937 anställdes Lars-Erik Larsson vid radion som tjänsteman och dirigent. Uppgiften att skriva musik för särskilda radioprogram kom också att ingå. Nu började den folkkäre och populäre tonsättaren Lars-Erik Larsson att formas.

Något som behöver klaras ut? En fundersam Lars-Erik Larsson. Kapellmästaren Sten-Åke Axelson (i ljus väst) har intagit en förväntansfull pose. I mitten tonsättaren John Fernström.

Anställningen på radion innebar samarbete med litteratörer som Hjalmar Gullberg. De skapade tillsammans den programform, den lyriska sviten, för vilken Larsson kom att skriva några av sin mest folkkära stycken. Programmet innebar att diktläsning varvades med musik. Musikvinjetterna sammanfogade Larsson så småningom till fristående verk som *Pastoralsviten*, *Intima miniatyrer* och *En vintersaga*.

Programmen inbjöd inte till några modernistiska experiment, utan musiken skulle vara förståelig och njutbar för lyssnaren i allmänhet. Lars-Erik Larsson lär en gång ha sagt "Jag vill att folk skall kunna lyssna på musik på det gamla vanliga, hederliga sättet."

Lars-Erik Larsson 100 år

Under beredskapstiden tillkom den lyriska sviten *Förklädd gud* som bygger på dikter ur Hjalmar Gullbergs *Kärlek* i tjugonde seklet, som jämte *Pastoralsviten* hör till Larssons mest välbekanta och spelade verk.

Lars-Erik Larssons roll som folkbildare framhålls ibland. Som folkbildande kan de 12 små konserter (concertinor) som han skrev för orkesterns olika instrument räknas. Orkestersatsen var tänkt att kunna spelas av amatörer runt om i landet, medan solostämmorna ställer betydligt högre krav på den instrumentala skickligheten.

I mitten av 50-talet ryckte en ny generation tonsättare fram i svenskt musikliv, främst Karl-Birger Blomdahl, Ingvar Lidholm och Sven-Erik Bäck, som stod för helt andra värderingar av musik än de Larsson hade. Att han på olika sätt fick känna av deras framfart råder det inget tvivel om. Blomdahl efterträdde Larsson på posten som kompositionsprofessor. Nu lärdes ett nytt tonspråk ut, präglad av avantgardism och modernism.

Lars-Erik Larsson utnämndes 1961 till *director musicæ* vid Uppsala universitet, efter Sven E. Svensson. Tjänsten motsvarade tydligen inte hans förväntningar. Redan 1965 drog han sig tillbaka för att helt ägna sig åt eget kompositionsarbete. Han återvände till tolvtonstekniken som han redan i unga år hade försökt tygla, liksom till mer komplicerade och experimenterande former.

1971 bosatte Lars-Erik Larsson sig i Helsingborg. Ett samarbete med Råå Kammarorkester resulterade i verket *Barococo* 1973. Härtill kom ytterligare ett par större verk.

Lars-Erik Larsson i kompositionstagen.

Som tonsättare rörde sig Lars-Erik Larsson i olika stil-lägen. Från nordisk romantik, influerad av Sibelius och Carl Nielsen, över korta episoder av tolvtonsteknik till en stark expressionistisk stil a la Hindemith. Därtill skall läggas Larssons lätta och luftiga och inte minst melodiösa nyklassicistiska tonspråk; Mozart beundrade han mycket.

I sin ungdom uppfattade han nog sig själv som en modernist. Åren på radion lade grunden till idyllikern Lars-Erik Larsson; musiken skulle i radiomediet vara lättillgänglig och omedelbar. De är från denna tid som hans mest spelade verk härstammar. Från mitten av 50-talet betraktades han som mer eller mindre passé. Avantgardismens vindar började blåsa.

Beredskapstonsättaren Lars-Erik Larsson

Förutom musiken till många av beredskapstidens filmer komponerade Lars-Erik Larsson en rad sånger i den lättare genren. Till de mest bekanta hör *Obligationsmarschen* med text av Alf Henriksson. Den skrevs som ett beställningsarbete 1940 för att uppmuntra till köp av försvarsobligationer.

Lars-Erik Larsson 100 år

Marschen blev en riktig schlager och sjöngs bland annat in av Sven-Olof Sandberg. I Norge gjorde marschen en ännu större succé, där den sjöngs av de norska motståndsmännen med texten "Norge i rött, hvitt og blått". Marschen är än i våra dagar ett stående inslag i norrmännens nationaldagsfirande den 17 maj.

Alf Henriksson svarade också för texten till beredskapsvalsens *Det går över...*

39 01/42
TILLS DET BLIR SISTA GÅNG...

Kärleksång ur SF-filmen
LOVE SONG

Musik: LARS-ERIK LARSSON
För piano
Med överlagd text av
KARL RAGNAR GIEROW
English words by NOEL WIRÉN

**DET
BRINNER
EN ELD**

CARL GEHRMANS MUSIKFÖRLAG
STOCKHOLM

Kr 2:-

Lars-Erik Larsson skrev musiken till ett 40-tal filmer. Många av dessa filmer tillkom under krigsåren 1941-1945, som t.ex. *Första divisionen*, *En kvinna ombord*, *Snapphanar*, *Elvira Madigan* och *Det brinner en eld*.

Sång ur filmen *Nattens ljus* från 1957 i regi av Lars-Eric Kjellgren. Text Gardar Sahlberg. I rollistan finns bland andra Lars Ekborg, Gaby Stenberg och Gunnar Björnstrand.

Tills det blir sista gång. Sång ur filmen *Det brinner en eld* (1943). Text Karl Ragnar Gierow. Bland rollinnehavarna finns Inga Tidblad, Lars Hanson och Victor Sjöström.

309/42

*Hälsning
över haven*

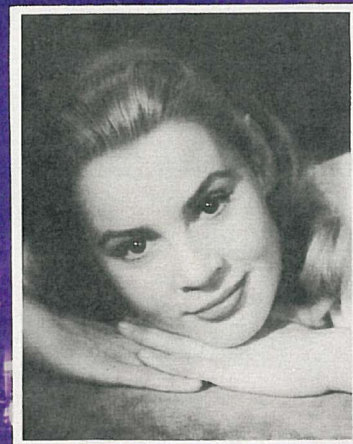
TANGOBALLAD

MUSIK AV: LARS-ERIK LARSSON · TEXT AV: ALF HENRIKSSON

CARL GEHRMANS MUSIKFÖRLAG · STOCKHOLM · KR. 1:80

**NATTENS
LJUS**

Vals ur SF-filmen "Nattens ljus"

Musik: LARS-ERIK LARSSON
Text: Gardar Sahlberg

Carl Gehrman's Musikförlag · Stockholm

Kr. 3:-

Tonsättaren Lars-Erik Larsson 1908 – 1986

1908 Född i Åkarp den 15 maj

1924 Organistexamen i Växjö

1925-1929 Studier i komposition och dirigering vid Musikhögskolan i Stockholm för Ernst Ellberg respektive Ollalo Morales

1929-1930 Studier i Wien och Leipzig för Alban Berg och Fritz Reuter

1930-1931 Repetitör vid Kungl. Teatern i Stockholm

1933-1937 Musikkritiker i Lunds dagblad

1937-1954 Anställd som kapellmästare, tonsättare och tjänsteman vid AB Radiotjänst

1945-1947 Inspektör för de stadsunderstödda orkestrarna (SOR)

1947-1959 Professor i komposition vid Musikhögskolan i Stockholm

1961-1966 Director musices vid Uppsala universitet fram till 1966

1971 Åter till Skåne. Bosatte sig i Helsingborg som en fri och oberoende tonsättare

Förtroendeuppdrag m.m. under 1940- och 50-talen

1943 Ledamot av Musikaliska Akademien

1947-1959 Ledamot av kommittén för statens tonsättarstipendier

Ledamot av partiturgranskningsnämnden i Sveriges Radio

Ledamot av konstnärliga kommittén i STIM

Ledamot av publikationsnämnden i STIM

Ledamot av Konsertföreningens i Stockholm programråd

Adjungerad ledamot i Internationella Sällskapet för samtida musik (ISCM)

Styrelseledamot i Konserthusstiftelsen

Styrelseledamot i STIM

Styrelseledamot i Föreningen svenska tonsättare (FST)

Styrelseledamot i Musikaliska Konstföreningen

Styrelseledamot i Musikaliska Akademien